

REDACTOR
DR. ALEXANDRU RUSU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ - JUDEȚUL ALBA DE JOS

MANUSCRISELE NU SE
== INAPOIAZĂ. ==

Unitatea

Foaie bisericească-politică. — Apare în fiecare Sâmbătă.

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 120 Lei
Pe 6 luni . . . 60 Lei
Pe 3 luni . . . 30 Lei

Numărul 2.50 Lei

Pentru inserate se plătește 4 lei de șir garmond
La publicările ulterioare se socotește taxa jumătate

In chestia școlilor confesionale.

— Din vorbirea dela Senat a Preasfințitului Dr. Iuliu Hossu, episcopul Gherlei. —

Publicându-se în »Monitorul Oficial« dela 3 Iulie și discursul rostit de Preasfințitul Iuliu al Gherlei în zilele de 7 și 9 Iunie c. la discuția generală asupra proiectului de lege al învățământului primar de stat, reținem din el părțile mai însemnate, orientând pe cititori și asupra restului printr'un bogat resumat.

Măncând din considerații generale asupra importanței învățământului peste tot, păr. episcop Iuliu are, la începutul vorbirii sale, frumoase cuvinte de apreciere pentru învățământul românesc de dincoace de Carpați, care în tot timpul stăpânirii străine a fost îndrumat exclusiv din partea celor două biserici române, din partea bisericii noastre și a bisericii ortodoxe.

Vorbește în numele episcopatului român unit și de aceea nici nu se ocupă de proiect, decât în punctele cari ating școlile bisericii noastre, prin cari, crede, că »se poate păstra, în toată curățenia și sănătatea lui, sufletul înaintașilor noștri«.

»Ocupându-mă cu proiectul de lege într-un câț se atinge de aceste școli românești, spune Preasfinția Sa, eu am convingerea, că proiectul de lege pe care îl avem înaintea noastră, prin art. 2 desființează aceste școli din ființa lor, pe care au avut-o înainte, oricare ar fi legea specială care se va face ulterior și oricum se va regula situația acestor școli particulare, cu drept sau fără drept de publicitate. Pentru ce, dlor? Pentru că aceste școli ale bisericii românești de dincolo de Carpați au fost și sunt școli publice, întru totul asemenea cu școlile statului, și în ceea ce privește toate drepturile cari isvorau în urma examenelor date la aceste școli«.

*

Preasfințitul Gherlei se ocupă apoi de procesul plin de dureri de 5 ani de zile, care ne-a adus în situația actuală, când se poate spune, că »școlile bisericilor românești (din Ardeal) aproape nu mai sunt în funcțiune«, o situație, care însă »nu poate prejudeca întru nimic starea de drept rămas întreg și neatins«.

În această ordine de idei se arată pe larg tot calvarul școlilor noastre confesionale din ultimul timp, un calvar mult mai dureros decât acela de pe vremea stăpânirii ungare, în fața căruia biserica noastră a avut cuvânt să ia lupta și a știut lupta cu bune rezultate, până când în fața mizeriilor ce i-s-au făcut sub stăpânirea românească, a fost aproape desarmată. Începând cu primul congres învățătoresc din 1919, în care mai întâiu s'a accentuat dorința de-a se statifica întreg învățământul confesional și trecând peste încercările mai timide (ale dlui Ghibu) de pe vremea Consiliului dirigent, până la măsurile atât de supărătoare de pe timpul hagiălacului averescan al dlui Prie & Comp, când școlile noastre — lipsite de învățătorii cari, nefiind plătiți la confesiune la fel cu cei dela stat, treceau cu droaia în serviciul statului, — au fost pur și simplu rechișiionate pe cale administrativă,

păr. episcop Iuliu insistă mai pe larg asupra șicanelor cuprinse în formula ingenios de ilegală a »statificării pe loc«, în sensul căreia școala și cu toate ale sale rămâneau în grija bisericii, iar învățătorul era statificat, fiind supus exclusiv autorității de stat, dela care avea plata. Și nu atât faptul statificării în sine a fost reproabil, cât mai vartos felul în care s'a produs, sdruncinând fără nici o considerație autoritatea bisericească în fața credincioșilor, cari au început să prindă de veste că guvernele statului român dau acestor autorități mult mai puțină importanță, decum au avut-o pe vremea stăpânirii dușmane. Dacă se mai adaugă apoi acestora și faptul, că întreagă această procedură de exterminare a școlilor confesionale s'a îndreptat consecvent numai împotriva școlilor românești nu și împotriva școlilor susținute de celelalte confesiuni — cari dimpotrivă au putut fi sporite în ultimii ani — fazele prin cari au trecut aceste școli poate fi asemănat cu toată dreptatea unui calvar absolut nemeritat și care neapărat trebuia evitat în interesul bineprinceput al neamului nostru.

»Din cele expuse, așa urmează Preasfinția Sa, cred că este limpede că școlile bisericii noastre, oricare ar fi starea lor de fapt, la care au fost aduse prin lungul și durerosul martiriu la care au fost supuse, există în plenitudinea drepturilor sale. Se putea deci aștepta pe dreptul ca în proiectul de față, unde se înșiră școlile publice, să fie pomenite și școlile confesionale, pentru că așa a fost ființa lor în trecut și așa există ele după drept și azi«.

»De fapt, ce vedem în proiect?«

»În art. 2. al proiectului de lege se pune în paranteză după școlile de stat consecvent cuvântul »publice«, ceea ce însemnează că singure școlile de stat sunt publice în țară, deși școlile bisericilor românești au fost și sunt și ele școli publice ea și cele de stat, investite cu toate drepturile pe cari le aveau cele de stat... Dreptul nostru la aceste școli a rămas neatins, ele toate există și azi în dreptul lor, pentru că toate măsurile luate împotriva lor, spre a le pregăti moartea, n'au putut cătuși de puțin atinge acest drept.«

Apelând apoi la înaltul patriotism de care îl știe animat pe d. ministru al instrucțiunii publice, păr. episcop speră, că dânsul nu se va împotrivi, ca biserica »să se pună (și pe viitor) în slujba marilor interese ale neamului și ale țării«.

»Biserica, așa încheie Preasfinția Sa această parte a cuvântării sale, în puterea dreptului său nativ și în urma luptelor duse până la sânge pentru susținerea lor în cursul veacurilor de opresiune... ține cu toată hotărârea la existența lor, formând ele o parte aleasă și foarte simțitoare a sufletului nostru«.

»Să i-se dea prilej acestei școli, care a luminat și întărit neamul în veacurile durerilor,

pregătindu-l pentru înviere, să arate roadele ce le poate aduce în plină libertate, ajutată și sprijinită cu inimă largă din partea statului la a cărui înfăptuire ea din greu a contribuit.«

*

Trecând apoi la chestia expropriierilor pentru clădirile școlare, prevăzută în art 176 al proiectului, Preasfinția Sa așteaptă dela d. ministru să ia însuși în mână această chestiune și să nu o lase în grija autorităților subalterne. Mai doarește, ca d. ministru să facă declarația principială, că în acest articol »nu se cuprinde sub nici o formă intențiunea ca, pe viitor, să se exproprieze clădirile școlare (ale bisericii)«. În cele mai multe părți aceste clădiri formează anume aproape singura avere mai de seamă a bisericilor noastre, fiindcă în lupta pentru menținerea conștiinței naționale, pentru a salva școala românească a trebuit să facem edificii școlare cari să corespundă pe deplin legilor statului ungar, și n'am mai ajuns din sărăcia noastră să facem și biserici și case parohiale corespunzătoare. »Mergând dealungul Ardealului, veți afla, spune Preasfințitul, biserici de lemn în ruină, veți afla, în multe locuri, locuința preotului o hrubă lipită cu lut, ca în casa celui mai sărac țaran. Însă va fi dat să vedeți în acelaș sat, clădiri școlare frumoase... Mai mare glorie națională pentru bisericile noastre nici nu poate să fie!« Roagă în sfârșit pe d. ministru, că dacă pe alocurea totuși ar trebui să se reflecteze la clădirile noastre școlare chestia să nu fie dusă în fața poporului, ci să se aranjeze cu autoritățile bisericesti competente, la cari, îl asigură, va găsi totdeauna »inimi gata de a rezolvi asemenea chestiuni, așa cum le reclamă interesele neamului«.

*

În ultima parte a vorbirii sale păr. episcop Iuliu se ocupă de chestia învățământului religios. În punctul acesta proiectul are bune dispoziții, fiindcă d. ministru a ținut să onoreze în această direcție dorințele bisericii. Singurul cusur al proiectului este sub acest respect împrejurarea, că propunerea religiei o încredințează învățătorului și numai în chip secundar, »dacă învățătorul este de altă confesiune«, preotului. Or, aceasta este o anomalie, care se împotrivesc dreptului nativ al bisericii și Preasfinția Sa insistă cu toată puterea ca această dispoziție să se inverseze: Studiul religiei să-l propună preotul — care are, și neapărat trebuie să aibă, calificația necesară pentru aceasta — și numai când acesta n'ar putea să o facă, să se încredințeze acest lucru, și încă din partea bisericii, învățătorului »Cum putem noi cupriade, dlor senatori, a spus P. S. Sa, că biserica își poate împlini altminteri misiunea sa dumnezească, decât începând această misiune îndată cu acei prunci, așezând în sufletele lor plâpânde planta credinței pe care el (preotul) este chemat să o îngrijească viața întreagă«.

Și pentru ca să slăbească argumentele ce se invoacă în favorul predării religiei din partea învățătorilor, Preasfinția Sa a spus cu multă dreptate, că »supremul principiu peda-

gogic, este dragostea care însuflețește pe acela care propune, este convingerea celui suflet care nu poate să fie condamnat numai la rolul unui motor al instrucției, este acela care din personalitatea sa și din sufletul său trebuie să verse ceva în sufletele acelora pe cari îi instruește. Acum cine poate cu mai mare convingere a propovădui o credință, a o propovădui cu mai adâncă dragoste a acestei credinți, decât acela care este preotul religiei și apostolul credinței sale? Eu cred, că nu poate să fie decât acela care este trimis ca apostol al acestei religii. Dar chiar și numai cu ființa sa, dlor senatori, când se va prezenta preotul, el inspiră ceva ce nu poate să inspire decât numai preotul».

Învățătorul are și el destul de făcut sub raportul acesta, întrucât lui îi revine grija foarte importantă ca toate celelalte studii încă să fie pătrunse de spiritul creștinismului susținător de neam și de țară.

Preasfinția Sa roagă deci Senatul și pe dl ministru să admită această modificare, »fiindcă altfel devin iluzorii toate celelalte concesiuni, toate cererile bisericii. De fapt, dacă preotul este scos din școală, biserica însăși ar fi scoasă din rolul ei, ea nu și-ar mai putea împlini misiunea sa binefăcătoare...« In alte țări, unde biserica și religia a fost o vreme înlăturate din învățământ, lumea a început să revină, și Preasfinția Sa aduce în privința aceasta pilda Italiei, unde chiar sub ochii noștri se petrece acum o frumoasă revenire la acele sentimente, cari nicicând nu trebuiau să părăsească pe conducătorii ei.

Noi încă n'am scos pe preot din școală și dacă dorim să nu ajungem la atari situații profund regretabile, să nu încercăm a o face nici prin legea aceasta, dela care toată lumea așteaptă lumină iar nu întunec, viață, iar nu moarte sufletească.

Serbările în memoria lui Avram Iancu. Pregătirile ce se fac pentru aceste serbări centenare, despre cari s'a mai scris în aceste coloane, sunt din cele mai mari.

Având un caracter regnicolar, la București

s'a constituit un mare comitet de organizare, din miniștrii, mitropoliți și alții, cari s'au întrunit săptămâna trecută la palatul regal sub prezidiul Regelui, fixând definitiv programul celor 4 zile a serbărilor. La toate solemnitățile vor participa Suveranii, membrii familiei princiare, întreg guvernul, reprezentanții corpurilor legiuitoare și a corpurilor constituite (Academia, Universitățile șcl.). De asemenea vor lua parte numeroase delegații de săteni din toate județele țării.

Serbările vor începe, cum s'a mai spus, la Cluj, cu desvelirea monumentului lui Avram Iancu, de aici se va merge la Tebea, la Vidra de sus, la Câmpeni (Adunarea generală a Așteiei, a cărei primă ședința va fi prezidată de M. Sa Regele), încheindu-se cu o excursie pe muntele Găina.

In vederea acestei comemorări Asociația s'a îngrijit de tipărirea unei biografii a marelui erou național, scrisă de profesorul Silviu Dragomir. Tot din acest prilej se vor tipări și împărți și lucrările: *Revoluția din 1848 de Th. Păcățianu*, precum și *Revoluția din 1918 de Ion Clopoțel*.

Delegații, cari se socotesc aproximative la 30—40,000, se vor plasa sub corturi, pe cari le va pune la dispoziția comitetului aranjator armata română.

Cum se fabrică ortodocșii.

— In atențiunea ziarului »Universul« din București și a opiniei publice din țara întreagă. —

Sub titlul »Două comune din Ardeal trec la ortodoxism«, ziarul »Universul« din București a publicat de curând următoarea informație, datată din Mediaș:

Credincioșii greco-catolici, cari se găsesc în majoritate în comuna Boarta, în urma discuțiilor aprinse, ce au avut loc și profitând de faptul că postul de preot greco-catolic era vacant în comună, au hotărât în unanimitate trecerea la confesiunea greco-orientală. De asemenea locuitorii comunei Buia, situată la 6 klm. de Boarta, iarăși în majoritate greco-catolici sunt pe cale a imita gestul credincioșilor din Boarta, urmând a îmbrățișa chiar zilele acestea confesiunea greco-orientală (or-

toadoxă). In județ, curentul în această direcție se menține destul de puternic și în curând credem că vor avea de înregistrat alte asemenea cazuri.

In fața acestei scornituri, preotul din Buia pâr. *Aurel Spinean*, ne roagă să constatăm în parohia sa nu este nici cea mai neînsemnată mișcare în favorul ortodoxiei, iar pâr. *Gheorghe Ivan* din Calvasăr, administrator interimar al parohiei Boarta, ne trimite următoarea întimpinare vrednică de-a fi dată aici în întregime:

Dle director,

In numărul 147 din »Universul« am citit o știre eșită din capul unui informator, copleșit de căldurile mari — cari au dat, se vede și pe la Mediaș —, că credincioșii noștri din Boarta și Buia ar fi hotărât în unanimitate să treacă la ortodoxie. Intr'o serisoare adresată șefului ziarului am protestat imediat în numele credincioșilor noștri, adânc revoltați și jignii în sentimentele lor creștinești catolice, împotriva știrii tendențioase menită a seduce opinia publică, eșită din capul vreunui ortodox domn de glorie iefină. Dar fiindcă acel ziar se vede a fi pus în serviciul aceleiași cauze nefaste a ortodoxismului intolerant, abia cred că serisoarea, ce spune numai adevărul, va putea vedea acolo lumina zilei.

De aceea Vă rog, Dle director, să publicați în ziarul »Unirea«, că informația ziarului »Universul« nu are alt scop decât să vădească intențiunea bolnavă a neodihihitului arhieresc dela Sibiu, care, probabil în lipsa altor ocupații mai serioase, știe să se folosească într-un chip cum nu se poate mai rușinos pentru un înalt Preasfințit, de neînțelegerile mărunte din sinul bisericii noastre, pentru a putea pescui în turbure.

Chestia completării parohiei Boarta în modul intenționat de autoritatea bisericească nu a întrunit aprobarea câtorva credincioși și aceștia, pentruca să-și poată răzbuna, au trecut la ortodocși. Numărul lor, foarte neînsemnat la început, azi a ajuns la 10. Înalt Preasfințitul dela Sibiu i-a primit cu brațele deschise

□ □ Foiața „Unirii“ □ □

Protecțiunea naturii.

Sub titlul »Protecțiunea naturii în România« a apărut de curând la »Ardealul« în Cluj*) o lucrare a profesorului Dr. Alexandru Borsa dela universitatea de acolo, care orientând asupra »mișcării protecționiste« din străinătate, se ocupă mai pe larg de monumentele naturale din țara noastră, precum și de fazele mișcării pornite și la noi pentru a proteja aceste monumente.

In anexele ei documentare se publică și adresa dată în cauză către direcțiunea reformei agrare din Transilvania, pe care pentru importanța ei o reproducem aici în întregime, amintind, că organele competente au luat toate măsurile, pentruca dorințele exprimate în adresă să fie cât mai deplin onorate.

Iată această adresă:

Reforma agrară, care se înfăptuește în zilele noastre, este cel mai fericit prilej, de a crea »parcuri naturale« și »rezervațiuni naturale«, terene cu vegetație străbună, nealterată încă de mâna omenească, pusă pentru viitor la adăpost de schimbările adânci și din punct de vedere științific dezastruoase, care vor veni în urma reformei agrare, a schimbării de stăpâni și de metode de cultivare a pământului.

In statele din Apus, cu populația mai deasă, cu agricultura mai avansată, de mult s'au creat astfel de »rezervațiuni«, păduri, stepe, stânci cu vegetație și floră specială, mlaștini interesante etc., puse sub scutul legi-

lor și sub îngrijirea autorităților statului, ori sub protecția unor societăți anume constituite.

Timpurile de rapidă prefacere de acum au pus pe tapet și în țara noastră, unde natura nu a pierdut pretutindenea caracterele originalității străbune, problema protecțiunii anumitor asociații vegetale, anumitor plante rare, ori unice, a căror distrugere ar însemna o pierdere ireparabilă pentru știință și ar fi o pată pe reputațiunea noastră de popor cult.

Încă în 1920 se adresase Consiliul Facultății de științe dela Universitatea noastră către autoritățile, care se ocupau de pregătirea reformei agrare în baza legii ardelene votate de Marele Sfat Național dela Sibiu, cu cererea să se țină seamă de postulatul acesta al timpului și să se creeze un număr de rezervațiuni naturale, indicate în adresa amintită.

Această adresă a Facultății noastre s'a pierdut prin arhive, de bună seamă, căci nu se anunță de nicăiri luarea vre-unei măsuri în această chestie.

Pentru aceea am îndrăsneală să vă rog direct, acum în ceasul al 11-lea al înfăptuirii reformei agrare, să binevoiti a lua măsurile necesare, ca până ce nu e încă târziu, să se creeze rezervațiuni naturale de-ale statului, protejând vegetația autohtonă deosebit de interesantă din punct de vedere științific, cel puțin în următoarele locuri:

1. In hotarul orașului Cluj să se rezerve din »Fânețele Clujului« terene de câte 4—5 jugăre în locurile, unde se găsește *Bulboco-*

dium ruthenicum, *Centaurea trinervia*, *Nepeta ucranica* etc., tot elemente pontice în flora noastră, dând un caracter unic acestor fânețe.

2. In hotarul comunei Boj—Cara un fânaș cu planta rară: *Centaurea ruthenica*, descoperită aci de curând.

3. Coastele abrupte din Cheia Turzii, pe întreaga lor întindere, în special însă împrejurimile pereților de stâncă îndreptați spre Turda. Caprele și măgărușii morarilor și ai locuitorilor din Sând, Mischiu și Petrid amenință cu extirpare rarități floristice de mâna întâiu, cari în țara întreagă numai aci se găsesc: *Ferula Sadleriana*, *Allium obliquum* etc.

4. La Cenade, lângă Blaj, trebuie neapărat refăcută împrejmuirea construită pe timpul Ungurilor în jurul locului, care poartă o rară și interesantă plantă: *Polygala sibirica*, ce își are unica stațiune aci în Europa centrală.

5. In jud. Turda Arieș, în hotarul comunei Poșaga de sus, trebuie rezervat și scutit de păscut vârful muntelui »Scărița sau Șesul Craiului« dela Belioara, unde se găsește o serie întreagă de plante ce nu cresc aiurea în țara noastră: *Saponaria bellidifolia*, *Arctostaphylos Uva-ursi*, *Dianthus Simonkianus* etc.

6. In munții Retezatului (jud. Huedoara) să se exproprieze și să se declare rezervațiune teritorul alpin, unde crește zămbrul (*Pinguicula Cembra*), în Valea Stănișoara precum și împrejurimile iezerei Zănoaga, cu atâtea rarități floristice și specii unice (*Hieracium* etc). Ac

*) Se vinde cu 15 Lei.

imediat a și trimis un delegat însoțit de alți preoți, ca să facă turburare în popor. Mai târziu prin promisiuni absolut ilegale, nemulțumiri și necinstite făcute de agenții D-Sale, a fost cerut să poată seduce mulțimea și după ce a fost cerut să accepte aceste cereri, a cerut intervenția autorităților de stat, ca prin terorizări să înmulțească numărul ortodocșilor la Boarta.

S'a cerut și promis, că noua porțiune canonică câștigată de bis. gr.-cat. prin reforma agrară să se ia înapoi, pentru a se da celor ortodocși. Secretarul satului, învățătorii sunt amenințați cu transferare, cărciumarii cu subțirarea de licență, iar restul cu aceea că nu vor fi împroprietăriți și nu vor fi admiși în posesunatul ce se va expropria numai pentru ortodocși. Li-se promite apoi, că trecând la ortodoxie nu vor plăti nimic la susținerea preotului, că toate cheltuielile le va suporta satul.

În acest chip se face la Boarta — ca și în atâtea locuri aiurea — cea mai deșantată agitație. Cu toate acestea, credincioșii noștri adevărați, cari nu au gânduri ascunse, și cărora le este mai scump sufletul, decât orice mărire, sau avere, câștigată nu pe cale cinstită și legală, nu vor părăsi credința adevărată nicicând.

Revistă bisericească.

Cu multă bucurie înregistrăm, că văzând înșurubarea pornită mai nou pentru *înfăptuirea unei mai apropiate a societății de editură „Unirea”*, Preasfințitul Valeriu al Orăzii a primit 50,000 Lei în favorul societății. Lucrările odată pornite, sperăm că se vor mai face și alte contribuiri pentru o idee atât de salutară.

Numărul din 1 Iulie al ziarului „La Croix” din Paris publică o minunată scrisoare a episcopului Ruch din Strassbourg, prin care invită pe fiii săi sufletești la o mare acțiune de apărare a instituțiilor bisericești ale Elizației, pe cari guvernul actual al Franței vrea să le suprimă. Ceeace s'a făcut la noi în jurul

școlilor confesionale, se pregătește deci și pentru Elizația și fiind situațiile perfect similare, în numărul viitor vom da în întregime declarația de războiu a vrednicului episcop de Strassbourg, pentru a se vedea cum ar fi trebuit să lucrăm și noi pentru școlile noastre.

În zilele de 5—8 Iunie s'au ținut din partea reuniunii arhidiecezane misiuni populare în Șard, predicând p. canonic Dr. Ioan Bălan și p. Dr. Ioan Coltor, profesor al Academiei de teologie. La Sâmpetru se vor ținea alte misiuni în Gădălin și Sânger, iar la Schimbarea la față în Boian.

În legătură cu *trativele pentru încheierea concordatului* se anunță mai nou următoarele: Prima fază a negocierilor între România și Vatican privitoare la încheierea unui concordat, a durat dela 18 Iunie până la 1 Iulie. Vaticanul a fost reprezentat de secretarul pentru afacerile eclesiastice extraordinare, Mgr. Borgongini, iar România de către fostul ministru al cultelor d. Banu și actualul director general dela ministerul cultelor d. Păclișeanu. La ședințele mai importante au luat parte Nunțiul papal din București Mgr. Dolci și ministrul României de pe lângă Vatican, d. Pennescu. Ministerul afacerilor străine a fost informat dela Roma că tratativele sunt pe cale bună. Se speră că lucrurile să fie terminate în scurt timp. — Mai nou se anunță, că lucrurile ar fi chiar terminate, dar că guvernul ar fi cerut textul concordatului pentru a-l examina înainte de a da asentimentul pentru semnare.

În legătură cu reforma calendaristică, sf. Sinod s'a ocupat — după cum au anunțat gazetele — de nou și cu *chestiunea unui sinod ecumenic la București*, în care ar fi să se aranjeze diferitele chestiuni pendente ale bisericilor ortodoxe din Balcani. — Cum vedem, chestiunea unui conciliu ecumenic agită mereu cercurile ortodoxismului nostru, dovadă că marile probleme ale bisericii nu pot fi aranjate în cadrele străme ale unor biserici naționale.

Pentru restanțieri.

Intrând în a doua jumătate a anului, ne simțim îndemnați să rugăm pe toți abonenții noștri în restanță cu plata abonamentului, să binevoiască a ne trimite, cât mai fără întârziere, sumele cu cari ne datoresc, pentruca și noi să ne putem împlini îndatoririle ce avem față de creditori.

Red. și Adm.

Știri mărunte.

Personale. P. Ven. Ordinariat arhidiecezan a numit pe p. Teodor Căndea de adm. par. la Bicăz, iar pe Reverendul Traian Lincaș de econom al internatului școlii normale din Blaj.

Un premiu de 50,000 Lei s'a dat săptămâna trecută la un concurs de romane, deschis din partea ziarului „Dimineața”, dșoarei Lucia Mantu (Cornelia Nădejde) pentru romanul „Cucoana Olimpia”, care va apare în curând în foiața „Dimineații”. Comisiunea de cercetare, care a avut să aleagă între 22 romane întrate la concurs, a constat din dd. G. Ibrăileanu, Mihail Sadoveanu și Jean Bart (Eugen Botez), membrii ai Academiei române, cărora s'a mai adăugat din partea ziarului d. Iosif Nădejde. Dșoara Lucia Mantu este o profesoară de științele naturale la externatul de fete „Oltea Doamnă” din Iași, care nu de mult a tipărit acolo sub titlul „Miniaturi” un volum de schițe, bine apreciat.

Locale. Dumineca viitoare, a cincea după Rusalii, va predica în catedrală Reverendul Virgil Negrea, pedagog al internatului școlii normale.

— Lumea trecută s'a făcut *alegerea de primar al Blajului*, în condiții cari nu fac eșt deosebită celorce le-au provocat. Sub lozincă supărătoare, că Blajul nu mai trebuie să stea sub „domnia popilor”, înțelegându-se sub această toți factorii de cultură ai Blajului, s'a făcut

trebui oprit pășunatul și vânatul într'un teritoriu de circa 100 jugăre cadastrale.

7. În Banat, lângă Băile Herculane (jud. Caraș Severin) este timpul suprem să se ocrotească, decretându-se de rezervațiune, o pădure mică în tot cuprinsul Carpaților, alcătuită de copaci uriași de *Corylus Colurna*, în tovarăție cu *Syringa vulgaris* și o sumedenie de flori rarissime. Această pădure se află sub vârfurile piscului Domugled, unde ar trebui expropriat dela Comunitatea de avere grănicerească un teritoriu de circa 100 jugăre de pădure și locuri pentru case. Ar fi bine, dacă și piscul „Vârful Șușului” încă ar fi tot așa scos de sub regimul de pășcut și defrișare actuală. În legătură cu acest parc natural s'ar putea organiza și o grădină alpină, unde s'ar cultiva specii indigene și străine interesante.

8. Tot lângă Băile Herculane trebuie să salvăm de distrugerea brutală, ce se săvârșește asupra vegetației cheii „Prolaz” dela Pecienecica.

Flora acestei chei calcaroase este extrem de bogată în elemente meridionale (*Genista radiata*, *Aethionema banaticum*), balcanice (*Cerastium banaticum*) și endemice (*Hieracium Herculis*, *Thalictrum Arpadianum* etc.), pe cari le distruge formal o întreprindere de fabrică var din stâncile „Prolazului” și îi împiedică vegetația prin exploatarea pădurilor pentru nevoile varniței.

9. În jud. Alba-inferioară, la Blaj, merită să fie declarată de rezervațiune și scutită de pășcut și pășcut o coastă de circa 10 jugăre întinse, ce se află pe „Dealul viilor”, sub „Cru-

cea lui Iancu”, până la vii. Este o frumoasă și tipică stepă condiționată de factori edafici (expoziția și înclinarea pantei), fiind proprietatea mitropoliei de Blaj.

10. În munții din Nordul Transilvaniei ar trebui creat un parc natural, o rezervațiune mai mare pe muntele „Pietrosul mare” lângă Borșa (jud. Maramureș), piscul cu împrejurimile sale, de asemenea și piscul muntelui „Ineu” lângă Rodna-veche, eventual și Corongișul (jud. Bistrița Năsăud), bogat în specii endemice, ori rarissime.

11. În Munții Făgărașului ar trebui rezervate valea alpină „Valea Bălii” cu împrejurimile iezerului Bălea, întrucât s'ar putea scuti de pășunatul așa de dăunător, care amenință cu stărpire definitivă unele specii.

12. Pietra Craiului din jud. Făgăraș lângă Zărnești, în regiunea ei superioară, ar trebui deasemenea pusă sub ocrotirea legilor, ca rezervațiune. —

Acestea ar fi punctele principale de un interes deosebit geobotanic, care se pretează pentru o păstrare în condiții naturale cât mai nealterate pentru posteritatea, care altfel numai din cărți ar mai putea lua cunoștință de stepă, cedră, arborii și florile rare, care se găseau odinioară la noi. O serie întreagă de alte locuri încă ar fi de un intrres special în această privință.

Străinătatea cunoscătoare a bogățiilor noastre botanice, iubitoare de natură și cu un simț dezvoltat pentru îndatoririle ce le avem față de comorile ei, se întreabă îngrijorată, ce

se face la noi pentru protejarea și salvarea frumuseților și rarităților ei amenințate prin reforma agrară și prin progresele civilizației distrugătoare de stări naturale primitive.

Cunoscându-vă interesul pentru astfel de probleme, dle Director al reformei agrare, am onoare a vă ruga, să binevoiți a face tot posibilul, ca să ocrotim ce se mai poate, asigurând intacte pentru viitor câteva colțuri fermecate de vegetație străbună și frumuseți peisagere neîntrecute, în aceste părți ardelenice și bănățene ale patriei.

Pentru protecția naturii în restul țării (stepe în Bărăgan și Bugeac, pădurea Letea în Delta, coastele dintre Vărciorova și Gura Văii etc.), cred că vor fi intervenit colegii din București, la Ministerul de domenii, precum știu că se vor crea câteva rezervațiuni de fânețe seculare și în Bucovina.

Ce privește modul de realizare a dezideratelor noastre, cred că este nevoie de exproprierea acestor terene pe seama statului și de păstrarea lor ca rezervațiuni de stat, supravegiate și administrate de un serviciu al Ministerului agriculturii, cu concursul și sub controlul reprezentatului oficial al botanicii la universitatea noastră din Cluj, care este și directorul grădinii botanice, mult interesată și ea la crearea de rezervațiuni naturale.

Dr. Alexandru Borza
prof. universitar,
directorul grădinii botanice.

cu mijloacele bine cunoscute ale mișcărilor electorale din ultimul timp, o propagandă din cele mai detestabile, de pe urma căreia s'a ales d. Ștefan Dragoș iun. »șeful partidului liberal« din localitate. Majoritatea de 25 voturi, cu cât a fost biruit d. I. Pușcaș, candidatul adevăratului Blaj, se datorește și faptului, că foarte mulți intelectuali nu sunt luați în listele dela 1919 și astfel n'au putut să voteze.

— Săptămâna trecută s'au terminat *examinele de capacitate* dela liceele noastre, dând un rezultat deplin mulțumitor. Au trecut toți candidații, ca o dovadă că elevii școlilor noastre sunt bine cernuți în clasele inferioare, trecând pe ultima clasă numai aceia, pentru cari acest examen nu mai este o greutate.

Americanii pentru biserica din Iernut. Credincioșii noștri din frunțașă parohie Iernut, sediu al protopopiatului cu acelaș nume, se pregătesc să-și ridice o biserică nouă, potrivită cu noile împrejurări. Au lansat deci un Apel și către consătenii lor emigrați în America și aceștia le-au colectat suma frumoasă de 220,000 Lei. Numele vrednicilor Americani, cărora reprezentanța parohială le aduce și pe această cale cele mai căldurease mulțumite, sunt următorii: Ioan Orza I. Nicolae, Ioan Cioca I. Ioan și Teodor Șimon I. Teodor câte 35,000 Lei; Filon Șimon al Onului 20,000 Lei; Valer Bonta 5,000 Lei; iar Simion Bonta, Ioan Popean, George Orza și Florian Scridon împreună au colectat 90,000 Lei.

Dintr'un concurs al școlii miniere a statului din Baia-mare, pe care regretăm a nu-l putea da, din lipsă de spațiu, în întregime, reținem, că termenul de concurs e fixat pentru ziua de 15 August. Școala pregătește lucrători mineri pentru minele și uzinele metalurgice, calificându-și elevii în curs de 3 ani, după terminarea cărora tinerii ajung măestri mineri (conducători tehnici), urmând să fie încadrați în corpul tehnic. Se primesc la școală (10 ca burșieri ai statului) tineri trecuți de 17 ani, cu preferință dintre aceia cari au 4 clase secundare, sau medii. — Mineritul este o ramură a vieții noastre publice încă prea puțin îmbrățișată din partea Românilor și de aceea urmând cu drag invitării direcțiunii numitei școli, rugăm preoțimea să îndemne pe ceice îi socotesc potriviți la îmbrățișarea acestei cariere foarte rentabile. Amănunte asupra condițiilor de concurs se pot avea dela direcțiunea școlii, publicându-se și în gazetele mai mari.

Rectificare. Ni-se atrage atențiunea, că în darea noastră de seamă asupra »Jertfei preoțimei« s'a strecurat greșala, că pâr. protopop Nicolae Togan dela Sibiu figurează numai cu 2000 Lei, când în realitate a semnat suma de 5000 Lei. — Facem ouvenita rectificare și de pe acum cerem acuzele noastre și dela alții, ale căror donații ar fi la noi greșit înregistrate.

Mulțumită. Pâr. protopop Mihail Hordărnău din Brașov ne roagă să facem loc următoarelor șire: »Di maior în retragere Vasile Popa, zis tunarul din Dumbrău, a binevoit a pune bază unei biblioteci a parohiei noastre, al cărei vrednic primcurator a fost mai mulți ani. În acest scop a donat 137 tomuri, legătură lux, de mare valoare, donându-ne și scaunele cu polițe necesare pentru păstrarea lor, precum și două tablouri naționale (»Intrarea lui Mihai Viteazul în Alba-Iulia« și »Trecerea lui Traian peste Dunăre«). — Pentru acest dar se aduc nobilului donator cele mai simțite mulțumite. — Vivant sequentes!«

Nou tarif pe C. F. R. Un consiliu de ministri, ținut săptămâna trecută, a încuviințat o nouă urcare de 25% a tarifului pe C. F. R. atât pentru persoane cât și pentru mărfuri. Ea se va introduce pe ziua de 1 August și se afirmă, că

nu mult după aceea se va face o nouă urcare tot de 25%. — Frumoase perspective!

† **Pâr. Augustin Aldea**, preotul nostru din Bozed (arhidieceză), s'a stins la 8 Iulie c. în anul 79 al vieții și 48 al preoției sale cinșite. — Odihnească în pace!

Telefonul „Unirii“.

C. Baia-mare. În întregime nu putem publica cele trimise decât la partea taxabilă a foii. Dacă Vă convine aceasta, rugăm să ne avizați. Credem iusă că ajunge afăta cât am putut încreșta.

„Renașterea“. Cluj. Prin articolul DV. »Frații noștri uniți« din numărul dela 6 Iulie c. în care Vă plângeți că în părțile nordice ale Ardealului s'ar face bisericii ortodoxe — recte: emisarilor DV. cari merg acolo să pescuiască în turbure! — mizerii, cari Vă amintesc de »urgiile inchișiției catolice de acum câteva sute de ani«, ați voit probabil să dați un răspuns manifestului puternic al credincioșilor noștri din părțile acelea, dar ați făcut o socoteală foarte greșită. Toată lumea știe, că nu ortodoxii, ci biserica noastră are cuvânt să protesteze contra șicanelor ce i-se fac pretutindeni, și atunci Vă asigurăm că chiar și aderenții DVoastră vor vedea așa albă cu care ați cusut protestul împotriva »hulelor și batjocurilor« adresate bisericii ortodoxe și cu deosebire împotriva faptului (!), că »jandarmii (din părțile acelea), armați până în dinți, ar cinsti cu patul puștii pe toți, bărbați, femei, copii, cari îndrăsnesc să se apropie (de biserica ortodoxă)«. — Nu, dlor, cu lucruri de acestea nu veți putea induce nicicând în eroare opinia publică, foarte bine orientată în această materie. Povestea lupului cu mielul o știe doar lumea întreagă.

B. Turda. Aveți dreptate, răstălmăcirile, și chiar falsurile evidente sunt la ordinea zilei în zierele minuscule ale partidului liberal dela noi. Vă putem servi și noi cu următoarea notiță dată de ziarul »Carpații« dela Brașov (5 Iulie), în legătură cu scrisul nostru referitor la Mischiu: »Unirea din Blaj anunță, că Români din com. Mischiu de lângă Turda cari erau uniți, s'au rupt de această biserică, trecând la ortodoxie. Unirea acuză de acest fapt organele bisericii ortodoxe«. — Da, da, aveți perfectă dreptate. Perversitatea este la ordinea zilei.

P. Apa. Din suma trimisă au trecut în abonamentul acestui an numai 20 Lei. Mai restați deci cu 100 Lei.

M. Mireșul mare. Foaița se trimite de aici regulat. Numărul lipsa l-am trimis a doua oră.

L. Aiton. Nam primit încă avizul.

Pentru catar de intenștine

și diaree (colică) are efect surprinzător
Sirupul de afine — Dr. Biro.
Are gust plăcut și copiii încă îl iau bucuros.

Rugăm a cere și primi numai fabrica

Dr. Biro.

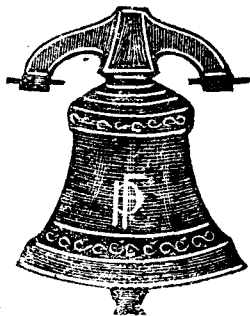
Depozit principal: Farmacia Dr. Bire - Cluj. Se află în toate farmaciile drogeriile din provincie.

CLOPOTE

Și obiecte bisericești fără ban

garantate
pentru 50 ani

găsiți numai la:
prima fabrică
de clopote din
România mare

Frații D. W. Popescu & Comp

Strada Ioan Maiorescu Nr. 9.

BUCUREȘTI. (70) 36-8

Furnizorii Curții Regale și al sfințitelor mitropolii, episcopii și biserici din România întreagă.

Preoțime! Nou Apărut!

Predici la morți

de I. MARGA, protopop

1 expl. 35 lei, plus porto.

Se află la Librăria Anca. Cluj.

(33) 3-10

Cereți pretutindenea „UNIREA“

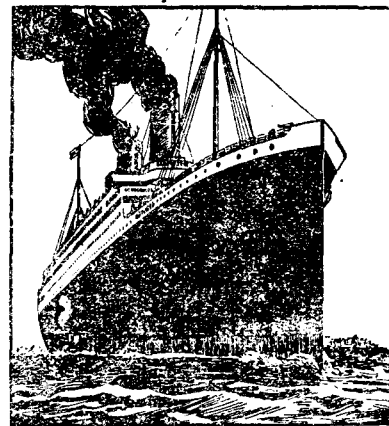
THE ROYAL MAIL LINE

FONDATA IN ANUL 1839.

Celea mai nouă și moderne vapoare cu trei și patru elici.

CANADA în și AMERICA

Vaporul
„ORKA“
pleacă în
Halifax
Canada
din Cher-
bourg în 3
Iunie
1924.

Vaporul
„Orduna“
pleacă în
Halifax
Canada
din Ham-
burg Cher-
bourg în 13
Mai 1924.

Călătorește comod și cu vapoare luxoase, rapide, cine merge în
*Brazilia, Argentina, Uruguay, Peru, Chile, Cuba, Africa
de sud și Apusană etc. etc.*

(81) 37-50

În fiecare săptămână pornesc vapoare din
*Hamburg, Southampton, Liverpool,
Cherbourg, La-Rochelle-Pa-Lice.*

Cereți deslușiri cu încredințare pentru viza pașapoartelor sau altor formalități dela
„Compania Tranzit“ București, Calea Griviței 153. Sucursala Timișoara: Hotel Coroana.
Sucursala Arad: str. Colonel Paulian 11.

Bani trimiși dela America, Canada și Argentina îi aveți în timp de 8 zile fără nici un onorar.